

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ТРИБУНА

SCIENTIFIC AND PRACTICAL ROSTRUM

АЛЕКСАНДРОВ В'ЯЧЕСЛАВ МИХАЙЛОВИЧ

*кандидат юридичних наук, доцент
кафедри загальновійськових та правових дисциплін військово-юридичного факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ТА ПРИВАТНОЇ БЕЗПЕКИ

Серед важливих напрямків державної діяльності суверенної України є правоохоронна діяльність, яка спрямована на забезпечення принципу верховенства права у суспільстві. Підтримання законності та правопорядку є основним завданням усіх державних органів, їх посадових осіб, громадян, органів на які законом покладено обов'язок та функції здійснення правоохоронної діяльності. Держава створює спеціальні правоохоронні органи з метою вирішення вказаних завдань, їх діяльність детально регламентована законодавством України.

Правоохоронна діяльність – це владна державна діяльність, яка здійснюється спеціально уповноваженими державою органами на підставі закону, у встановленому нею порядку з метою охорони і захисту прав та законних інтересів громадян, юридичних осіб та держави шляхом застосування правових заходів впливу.

Правоохоронні органи це такі державні та громадські організації, які на підставі закону, у встановленому для них порядку забезпечують законність та правопорядок, захищають права й інтереси громадян і держави, попереджують правопорушення, застосовують заходи державного примусу або громадського впливу до осіб які порушили законність та правопорядок. Вони забезпечують правопорядок шляхом повсякденного додержання, виконання, використання, а в необхідних випадках застосування правових норм з метою повної реалізації їх приписів.

У різних законодавчих актах поняття та перелік правоохоронних органів визначаються неоднаково. Найширший їх перелік міститься у ч. 1 ст. 2 Закону України "Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів" від 23 грудня 1993 року, згідно з яким правоохоронні органи – органи прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки, митні органи, органи охорони державного кордону, органи державної податкової служби, державної контрольно-ревізійної служби, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції.

Правоохоронна діяльність як вид державної діяльності має свої ознаки:

- здійснюється за допомогою юридичних засобів впливу з метою підтримання законності та правопорядку;
- заходи які застосовуються у правоохоронній діяльності повинні відповідати вимогам законодавства;
- здійснення правоохоронної діяльності покладається на спеціально уповноважені державні органи, які комплектуються відповідними фахівцями-юристами;
- початок діяльності правоохоронних органів у кожному випадку повинен мати привід – повідомлення про вчинення злочину, правопорушення або необхідність їх попередження;
- прийняті правоохоронними органами, на підставі закону та обґрунтовані, рішення підлягають виконанню усіма посадовими особами та громадянами, їх невиконання тягне для правопорушників санкції, що встановлені законодавством.

Правоохоронна діяльність ґрунтується на таких основних конституційних принципах як: законність, пріоритет прав та свобод людини і громадянина, рівність громадян та юридичних осіб перед законом.

Завдання правоохоронної діяльності полягають у захисті встановлених Конституцією України суспільного ладу держави, економічної та політичної систем, прав і свобод людини і громадянина, законних інтересів юридичних осіб - суб'єктів усіх форм власності, економічної та інформаційної безпеки держави, суверенітету і територіальної цілісності України.

За своїм змістом правоохоронна діяльність є багатогранною внаслідок різноманітності функцій, які вона виконує. До основних напрямів (видів) правоохоронної діяльності відносяться: конституційний контроль, правосуддя, прокурорський нагляд, охорона громадського порядку, попередження та розслідування правопорушень та злочинів, захист прав і законних інтересів громадян та громадських організацій, надання їм юридичної допомоги, правова робота, тощо.

Таким чином, питання правоохоронної діяльності у законодавстві України потребують подальшого правового врегулювання. З метою визначення правоохоронної функції держави, поняття та переліку правоохоронних органів, цілей та завдань, посилення контролю за їх діяльністю, є необхідним та своєчасним вирішення правових і організаційних питань функціонування правоохоронної системи держави шляхом прийняття відповідного закону, який умовно можна назвати «Про правоохоронну діяльність в Україні».

АЛІСОВ ЄВГЕНІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

доктор юридичних наук, професор,

директор Інституту підготовки слідчих кадрів для МВС

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРИВАТНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Особливості соціально-політичного та економічного життя України зумовили необхідність перегляду підходів до організації та функціонування системи протидії загрозам особистої недоторканності особи та захисту її власності. В умовах гострої політичної кризи, суттєвого зростання рівня радикалізму та правового нігілізму значної частини населення існуюча модель громадської безпеки потребує своєї модернізації відповідно до сучасних викликів.

Одним із головних завдань у цьому контексті є необхідність докорінної реформи системи правоохоронних органів в цілому і, органів внутрішніх справ – в особистості. Це виступає запорукою забезпечення конституційних прав та свобод громадян, що є невід'ємною складовою правової держави. Утворення Національної гвардії та спеціальних батальйонів МВС, а також низка інших здійснених за останній час заходів не є достатніми для вирішення існуючих у цій сфері проблем.

Насамперед існує нагальна потреба визначення концепції реформування системи органів внутрішніх справ як найпотужнішого важеля охорони правопорядку у державі, що безпосередньо визначає і стан приватної безпеки в країні. Але, на превеликий жаль, до цього часу мова про визначення необхідних правових орієнтирів не йде. Хоча в той же час, без чіткого розуміння спрямованості та сутності реформи вже прийнята низка нормативно-правових актів, а також розробляються нові фундаментальні законопроекти щодо певних змін у правоохоронній сфері.

Відсутність перспективної правової моделі побудови системи правоохоронних органів не дозволяє сподіватися на результативність реформи та забезпечення належного рівня безпеки в країні. Не проведено широке публічне обговорення пропозицій щодо адаптації іноземного досвіду організації діяльності органів внутрішніх справ та участі громадськості в охороні громадського порядку. Відсутня стратегія забезпечення системи приватної безпеки в Україні, як програмний документ діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування на найближчі роки та на перспективу.